

MŰHELY

FRAZER-IMREGH MONIKA (FORD.)

Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim:

*Titkos bölcsesség, II. könyv, 31–32. fejezet**31. fejezet. Az állócsillagok és azok természetének figyelembevétele*

Hasonló szempontokat kell figyelembe venni mindenben az állócsillagoknál is.¹ Tudnod kell, hogy minden állócsillag a hét bolygó jelentésével és természetével bír, de némelyik egyetlen bolygó, mások pedig két bolygó természetét hordozzák: ezért valahányszor egy bolygó a neki megfelelő állócsillaggal áll együtt, annak az állócsillagnak a jelentősége megnő, a bolygó természete pedig felerősödik. Hogyha az állócsillag kettős természetű, akkor annak a természete kerekedik felül jelentőségében, amelyik vele erősebben kapcsolódik: például, ha a Mars és a Vénusz természetét hordozza, akkor ha a Mars áll vele együtt, a Mars természete kerekedik felül, míg ha a Vénusz áll vele együtt, akkor a Vénusz lesz fölényben.

Az állócsillagok természetét a színükről lehet megismerni, mint ahogyan azok megfelelnek az egyes bolygóknak, és azoknak tulajdonítjuk őket. A bolygók színei a következők: a Szaturnuszé kékes, azaz ólomszürke és amellet halvány, a Jupiteré citromsárga és amellet ragyogó, a Marsé vörös és tüzes, a Napé sáfránysárga és amikor kel, lángoló, később sugárzó, a Vénuszé hófehér, de hajnalban halvány, alkonyatkor fényesebb, a Merkúré sugárzó, a Hold sápadt.

Azt is tudnod kell, hogy az állócsillagok minél nagyobbak tűnnek és minél ragyogóbbak, annál nagyobb és erősebb a jelentőségük. Ilyenek azok a csillagok, amelyeket az asztrológusok egyes és kettős magnitúdójúnak neveznek.² Ezekből felsorolok néhányat, amelyek jelentékenyebbek e képességük tekintetében: ilyen a Kos 22. fokán az Androméda köldöke, ez vénuszi és merkúri természetű (mások

¹ Agrippa az állócsillagok felsorolásában Ficino sorrendjét követi, ld. Marsilio Ficino: *Három könyv az életéről*, ford., bev., jegyzetek Frazer-Imreggh Monika. Budapest, Helikon. 2023, III. könyv, 8. fejezet, 205–207. A bekezdés végéig vö. Hermész Triszmegisztosz: *De XV stellis, XV, lapidibus, XV animalibus, XV plantis*. In Luis DELATTE (ed.): *Textes latins et vieux français relatifs aux Cyranides*. Liège, Université de Liège, 1942, 246–256; Francesco Zorzi: *De harmonia mundi totius cantica tria*, I. 4. 31. <https://archive.org/details/FranciscusGeorgiusVenetusDeHarmoniaMundiTotiusParis1545/mode/2up> (Letöltés: 2024. II. 27.) Modern szövegkiadása olasz fordítással: Francesco Zorzi: *L'armonia del mondo*. Testo latino a fronte, a cura di Saverio Campanini, Milano, Bompiani, 2010, 2991 pp.

² A magnitúdó az égitestek fényességének mértéke, amit Hipparkhosz vezetett be Kr. e. 129-ben. A legfényesebb csillagok első rendűek, azaz 1-es magnitúdóval rendelkeznek, míg az éppen még láthatók, a hatodrendűek 6-os magnitúdóval bírnak. (*Kárpáti Gábor Csaba megjegyzése*)

jupiterinek és szaturnusznak mondják); a Bika 18. fokán az Algol feje, ez szaturnuszi és jupiteri természetű; ugyanazon jegy 22. fokán a Pleiádok, ez lunáris és marsi színezetű csillagkép; úgyszintén a marsi természetű és vénuszi színezetű Aldebaran az Ikrek 3. fokán (Hermész azonban ezt a Kos huszonötödik fokára teszi); az Ikrek 13. fokán a jupiteri és szaturnuszi természetű Kecse; a Bak 7. fokán a Nagykutya vénuszi; ugyanannak 17. fokán a Kiskutya merkúri természetű és marsi színezetű; az Oroszlán 21. fokán áll az a királyi csillag, amelyet az Oroszlán Szívének neveznek,³ jupiteri és marsi természetű; a Szűz 19. fokán a Nagymedve farka vénuszi és lunáris; a Mérleg 7. fokán a Holló jobb szárnya és ugyanannak 13. fokán a bal szárnya, mindkettő szaturnuszi és marsi; ugyanannak 16. fokán a Kalász vénuszi és merkúri; ugyanannak 17. fokán az Alchameth marsi és jupiteri természetű (az utóbbi akkor, ha jó aspektusban áll egy fényadóval, az előbbi, ha ellenkezőleg); a Skorpion 4. fokán a vénuszi és marsi természetű Elpheia; a Nyilas 3. fokán a marsi és jupiteri természetű Skorpion Szíve; a Bak 7. fokán a Zuhanó Héja kiegyensúlyozott, merkúri és vénuszi; a Vízöntő 16. fokán a szaturnuszi és merkúri természetű Bak Farka; a Halak 3. fokán a jupiteri és marsi természetű Ló Váll.

Az legyen számodra az általános szabály, hogy minden egyes csillagtól akkor várd a rá jellemző adományokat, amikor uralkodó helyzetben van, az akadályoztatást pedig akkor, ha támadott és kedvezőtlen pozícióban áll, amint fentebb bemutatottuk. Az égitestek ugyanis aszerint hatnak szerencsésen vagy szerencsétlenül ránk és az általunk használt dolgokra, hogy kedvező vagy kedvezőtlen helyzetben állnak. (És jóllehet az állócsillagokból rengeteg hatás indul ki, ezeket mégis a bolygóknak tulajdonítják, részint azért, mert azok közelebb vannak hozzánk, jobban megkülönböztethetők és ismertebbek, részint pedig mivel azok viszik végbe mindazokat a dolgokat, amely hatásokat a fentebb levő csillagok gyakorolnak.)

32. fejezet. A Nap és a Hold és mágikus jelentőségük

Az egek és minden ég alatti test irányítására a Nap és a Hold rendeltetett: a Nap minden elemi erő ura, a Hold pedig a Nap ereje révén a keletkezés, a növekedés és a fogyatkozás úrnője.⁴ Ezért állítja Albumasar, hogy az élet a Nap és a Hold révén jut el mindenbe,⁵ és emiatt nevezi Orpheusz ezeket az ég életadó szemének.⁶ A Nap fényt ad magából mindennek, és bőségesen ontja azt mindenek számára nemcsak az égben és a levegőben,⁷ hanem a földön és a tenger legmélyebb fenekén is; ahogy Iamblikhosz mondja, minden javunk a Naptól származik, akár tőle

³ Más nevén ez a Regulus, azaz királyfi.

⁴ A Nap szerepének leírása Ficino: *De sole (A Napról)* 6. fejezetét követi. Marsilio Ficino: *Opera omnia*, Basileae, Henricus Petrus, 1576, 968.

⁵ Albumasar: *In Sadan*. In Lynn Thorndike (ed.): „Albumasar: In Sadan”. *Isis*, XLV. évf, 1954, 22–33, 22.

⁶ Otto Kern (ed.): *Orphicorum fragmenta*, 168. töredék, 16. Zürich, Weidmann, 1972, 201.

⁷ A Hold szférája az ég legalsó része, alatta helyezkedik el a tűz szférája.

magától, akár tőle, csak mások révén.⁸ Hérakleitosz a Napot az égi fény forrásának hívja,⁹ és sok platonikus a világlelket főként a Napba helyezte,¹⁰ mint ami a Nap gömbjét egészen eltölti, sugarait mint szellemét minden irányba kiárasztja mindenbe, és így ad életet, érzékelést, mozgást a világegyetemnek. A régi természettudósok ezért nevezték a Napot az ég szívének, a káldeusok pedig a bolygók között középre helyezték.¹¹ Az egyiptomiak is a világ közepébe tették, azaz a két ötös osztatú világ közé, tudniillik a Nap fölé öt bolygót helyeznek, a Nap alá pedig a Holdat és a négy elemet. A Nap maga pedig a többi bolygó között a legfőbb fejedelem képe és szobra,¹² mind az égi, mind a földi világ igazi fénye és Istennek magának a legpontosabb mása. Isten lényege az Atya, fényessége a Fiú, heve a Szentlélek – ezek a Napban oly mértékben nyilvánvalók, hogy az akadémikusoknak¹³ nem áll rendelkezésére semmi más, amivel kifejezőbben bemutatnák az isteni lényeket. Olyan egybehangzóan felel meg Istennek, hogy Platón Isten látható Fiának hívja, Iamblikhosz pedig az isteni értelem képmásának nevezi, Dionüsziosz Areopagitész meg Isten szobrának mondja.

A Nap mint valami király székel a többi bolygó közepette, fényével, nagyságával, szépségével mindjük közül kitűnik, mindet megvilágítja, ő osztja számukra a valamennyi földi létezőnek nyújtandó erőket, irányítja és rendezi járásukat olyannyira, hogy innen mondják mozgásukat nappalinak vagy éjjelinek, délinek vagy északinak, keletinek vagy nyugatinak, egyenesnek vagy hátrálónak. És ahogy fényével elűzi az éjjeli sötétséget, úgy űzi el a sötétség minden hatalmát is, amiről ezt olvassuk Jóbnaál: „Amikor felvirrad a hajnal, megítéltetnek a halál árnyai.”¹⁴ A zsoltárok szerzője pedig, amikor az oroszlánkölyökről beszél, amelyek Istentől kérnek engedélyt a pusztításra, így kezdi: „Felkelt a Nap, azok összegyűltek, és fekhelyükre üzte őket”, azok elűzése után így folytatja: „Az ember munkába indul.”¹⁵

Így tehát mivel a Nap a világ közepén helyezkedik el, és mint az élőlényekben az egész testet a szív, úgy kormányozza az eget és a világot, hatalma van az egész világ és a benne levő dolgok fölött. Ő szavatolja az időt,¹⁶ akitől a nap és az év származik, a hideg és a meleg s az idők egyéb minőségei, és ahogy Ptolemaiosz mondja,¹⁷

⁸ Iamblikhosz: *De mysteriis Aegyptiorum*, VII. 4. 256. Ficino (1576): 1901–1902.

⁹ Hérakleitosz: A 12, Nachtr. In Hermann DIELS – Walther KRANZ (eds.): *Die Fragmente der Vorsokratiker*. Zürich, Weidmann, 1960, 152.

¹⁰ Platón: *Timaios*, 38c. Ez a gondolat számos helyen megjelenik Ficino, Proklosz és Iamblikhosz műveiben.

¹¹ A bolygószférák káldeus sorrendje szerint (Szaturnusz–Jupiter–Mars–Nap–Vénusz–Merkúr–Hold) pont középen van a Nap. (*Kárpáti Gábor Csaba megjegyzése*)

¹² Zorzi (1525): I, 4. 10. Ld. Platón: *Az állam*, VI. 508b–c; Iamblikhosz: *De mysteriis*, VII. 4. 256. Ficino (1576): 1901–1902; pszeudo-Dionüsziosz Areopagitész: *De divinis nominibus*, 4. 4. col. 697B; Ficino: *De sole*, 9. 12, Ficino (1576): 970, 973.

¹³ Ti. a platonikusoknak.

¹⁴ Jób 24:17.

¹⁵ Zsoltárok 104:21–23.

¹⁶ Platón: *Timaios*, 38c.

¹⁷ Ál-Ptolemaiosz: *Centiloquium*, 35.

amikor valamelyik bolygó helyére érkezik,¹⁸ annak a levegőben jelenlevő erejét megnöveli, így a Marssal a hevedséget, a Szaturnusszal a hűvösséget, és az ember szellemét meg lelkét is ilyenre teszi. Ezért mondja Homérosz,¹⁹ Arisztotelész pedig egyetért vele,²⁰ hogy az emberi értelemben olyan indulatok vannak jelen, amilyeneket a Nap, a bolygók fejedelme és irányítója nap mint nap kelt benne.

A Hold pedig, a Földhöz a legközelebb lévén, minden égi hatás befogadója.²¹ Gyors mozgása révén minden hónapban együtt áll a Nappal meg a többi bolygóval és csillaggal, s mintegy minden csillag feleségévé válik. A legtermékenyebb égitestként a Nap és a többi bolygó és csillag sugarait és hatásait, mint valami magzatot megfogja, és a hozzá közeli földi világban megszülve adja ki magából.²² Ugyanis minden égitest a Holdat befolyásolja, mint végső befogadót, s a Hold ezután osztja meg minden fölötté álló égitest befolyását a lenti dolgokkal, s elterjeszti azokat a Földön. S ezeket a lenti dolgokat a többi égitestnél nyilvánvalóbban készíti fel, mozgása [és változása] jobban érzékelhető számunkra a hozzánk való ismerős közelsége miatt, és mint a fentiek és a lentiek közötti közbenjáró közvetít minden földi dolog számára. Ezért mozgását minden más bolygó előtt számon kell tartani, mint minden fogantatás [és szándék] szülőjét. Ezeket különféle módokon bontja ki a lentiek számára mindenkor alkatanak, mozgásának, elhelyezkedésének és a bolygókkal és a többi csillaggal alkotott különféle aspektusainak megfelelően.

És bár minden egyes bolygótól felvesz valamilyen erőt, a leginkább mégis a Naptól, ahányszor csak együtt áll vele, életadó képességgel telik el, és annak tekintete szerint²³ veszi kölcsön alkatát. Mert az első negyedben, ahogy a peripatetikusok tanítják, meleg és nedves, a másodikban meleg és száraz, a harmadikban hideg és száraz, a negyedikben hideg és nedves.²⁴ És jóllehet a Hold a bolygók közül a legalacsonyabb, mégis a fölötté levők minden általa felfogott szándékát²⁵ kibontja: tőle indul ki ugyanis az egekben [fölfelé] a dolgoknak az a sorozata, amelyet Platón aranyláncnak nevez,²⁶ amelyben minden egyes dolog vagy ok a fölötté levőtől függ, egymással összekapcsolódva, mígnem elérkezik a legvégső okhoz, mindennek az okához,

¹⁸ Azaz együtt áll vele.

¹⁹ Homérosz: *Odüsszeia*, XVIII, 136–137. Ficino ezt szó szerint idézi: *Három könyv az életről*, III. 6. Ficino (2023): 193.

²⁰ Arisztotelész: *De anima*, 3. 3. 427a.

²¹ Zorzi: i. m. I. 4. 13; I. 4. 30. Ficino: *Három könyv az életről*, III. 6. Ficino (2023): 194.

²² A többi égitesthez képest tehát a Hold olyan, mint a termékeny föld, amely hatásokat terem, amelyeknek magvait a többi égitest sugarai ültetik el benne.

²³ Azaz a Nappal alkotott aspektusa szerint, ami meghatározza a holdfázisokat. (Kárpáti Gábor Csaba megjegyzése)

²⁴ Ez az évszakok leképezése, mert az első évszak a tavasz, amely meleg és nedves, a második a nyár, ez meleg és száraz, a harmadik az ősz, amely hideg és száraz, a negyedik pedig a tél, hideg és nedves. Vö. Galénosz: „A testnedvekről” ford. Frazer-Imregh Monika, *Orpheus Noster*, X. évf., 2018/4, 98–103; FRAZER-IMREGH Monika: „Galénosz, az orvos-filozófus a testnedvekről és a fekete epéről”, *Orpheus Noster*, X. évf., 2018/4, 73–97.

²⁵ *Conceptus*.

²⁶ Platón: *Theaitétosz*, 153c–d.

amelytől minden függ. Emiatt van, hogy a Hold közvetítése nélkül egyszerűen nem tudjuk odavonzani a fentebbiek erejét. Ezért írja elő Thabit, hogy bármely bolygó erejének befogására akkor kell annak a bolygónak a követ és növényét hasznosítani, amikor a Hold azzal a bolygóval kedvező helyen együtt áll, vagy kedvező aspektusban van.²⁷

²⁷ Thabit: *De proprietatibus quarundam stellarum*. Ficino: *Három könyv az életről*, III. 6. 8. Ficino (2023): 199, 207. A fordítás az alábbi kiadás alapján készült: Vittoria Perrone Compagni (ed.): *H. C. Agrippa von Nettesheim: De occulta philosophia*, Leiden – New York – Köln, Brill, 1992, 343–347. További részek: FRAZER-IMREGH M. (ford.), „H. C. Agrippa von Nettesheim De occulta philosophiája eddigi magyar fordításainak értékelése és rövid kutatástörténet – Titkos bölcsesség – A világlélek szerepe (részletek a II. könyvből)”, *Magyar Filozófiai Szemle*, LXVIII. évf., 2024/3, kiadás alatt. Uő: „Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim: Titkos bölcsesség, részletek a II. könyvből”, *Új Forrás*, XXXI. évf., 2024/9, 9–13. Uő: „H. C. Agrippa von Nettesheim: Titkos bölcsesség, III. Ajánlás, 1–3. fej.”, *Orpheus Noster*, XVI. évf., 2024/2, 107–115. Uő: „H. C. Agrippa von Nettesheim az emberi lélekről és az ember méltóságáról. Titkos bölcsélet, III. könyv, 37–40. fej.”, *Orpheus Noster*, XVI. évf., 2024/4, 93–99.